प्रश्नपत्र - 2

SKP SCHOOL - RAJKOT

વિષય : સંસ્કૃત

ધોરણ : 10 | સમય : 3 કલાક | કુલ ગુણ : 80

વિભાગ – A

⇒ अधोदत्तस्य गद्यखण्डस्य गुर्जरभाषायाम् अनुवादं कुरुत । (कोऽपि एकः) [04]

● **નીચે આપેલા ગદ્યખંડનો ગુજરાતી ભાષામાં અનુવાદ કરો. (કોઈ પણ એક)**

(1) मध्ये मध्ये सा भोज्यादीनां विविधानां पदार्थानां वर्णनं कृत्वा अतिथेः भोजनरुचिमपि अवर्धयत् । भुक्ते तु तस्मिन् अतिथौ तया ताम्बूलस्यापि व्यवस्था कृता । एवं स्वकीयया गुणसम्पदा प्रस्थपरिमितेन धान्येन विविधानि व्यञ्जनानि विरचितवतीं कन्यां प्रति समाकृष्टः शक्तिकुमारः विवाहस्य प्रस्तावं कृतवान् । कन्यया स्वीकृते प्रस्तावे तां विधिवदुपयम्य स्वनगरमनयत् ।

અથવા

(2) पुरा एकस्मिन् जलाशये अनागतविधाता, प्रत्युत्पन्नमतिः, यद्भविष्यश्चेति त्रयो मत्स्याः वसन्ति स्म । अथ कदाचित् तं जलाशयं दृष्ट्वा धीवरैः उक्तम् – ''अहो बहुमत्स्योऽयं ह्रदः । कदाचिद् अपि न अस्माभिः अन्वेषितः तदद्य आहारवृत्तिः सञ्जाता । श्वः अत्रागम्य मत्स्यकूर्मादयो व्यापादयितव्याः इति निश्चयः ।''

⇒ अधोदत्तानां संस्कृत-प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृते लिखत । (कौ अपि द्वौ) [02]

● **નીચે આપેલા સંસ્કૃત પ્રશ્નોના ઉત્તર સંસ્કૃતમાં લખો. (કોઈપણ બે)**

(3) सरोवरस्य जलं कीदृशम् आसीत् ?

(4) गुरुः कम् उपदिशति ?

(5) के निकटासनाः भवन्ति ?

⇒ अधोदत्तानां प्रश्नानाम् उत्तराणि गुर्जरभाषायां लिखत । (कौ अपि द्वौ) [04]

● **નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ઉત્તર ગુજરાતી ભાષામાં લખો. (કોઈપણ બે)**

(6) સાચુ સુખ મેળવવા કોણ યોગ્ય નથી ?

(7) અચેતન પદાર્થોમાં સાદશ્યનું કારણ શું હોય છે ?

(8) યુદ્ધમાં વપરાયેલાં અસ્ત્રશસ્ત્રોથી શું - શું પ્રદૂષિત થઈ ગયું હતું ?

⇒ अधोदत्तस्य विषयस्य उपरि सङ्क्षेपेण टिप्पणीं लिखत । (कोऽपि एकः) [02]

● **નીચે આપેલા વિષય ઉપર ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ એક)**

(9) હેમચંદ્રાચાર્ય

અથવા

(10) ગુણવતી કન્યાનું આયોજન

● अधोदत्तं गद्यखण्डं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृते लिखत । [04]

નીચે આપેલો ગદ્યખંડ વાંચીને પ્રશ્નોના ઉત્તર સંસ્કૃતમાં લખો.

(11) पुरा एकस्मिन् जलाशये अनागतविधाता, प्रत्युत्पन्नमतिः यद्भविष्यश्चेति त्रयो मत्स्याः वसन्ति स्म । अथ कदाचित् तं जलाशयं दृष्ट्वा धीवरैः उक्तम् – ''अहो बहुमत्स्योऽयं ह्रदः । कदाचिद् अपि न अस्माभिः अन्वेषितः तदद्य आहारवृत्तिः सञ्जाता । श्वः अत्रागम्य मत्स्यकूर्मादयो व्यापादयितव्याः इति निश्चयः ।''

प्रश्नाः :- (A) एकस्मिन् जलाशये के वसन्ति स्म ?

(B) तं जलाशयं कैः दृष्टम् ?

(C) कीदृशः अयं ह्रदः ?

(D) धीवरैः कः निश्चयः कृतम् ?

વિભાગ – B

⇒ अधोदत्तस्य पद्यखण्डस्य गुर्जरभाषायाम् अनुवादं कुरुत । (कोऽपि एकः) [04]

● **નીચે આપેલા પદ્યખંડનો ગુજરાતી ભાષામાં અનુવાદ કરો. (કોઈપણ એક)**

(12) (A) पूर्वाभिमुखमासीनः कुरु सन्ध्याविधिं तथा ।
वन्दस्व पितरौ नित्यं प्रातराशम् अशान च ।।

(B) पाठशालां समं मित्रैः गच्छ पाठं तथा पठ ।
एवं समादिशत् पुत्रं तातः पुत्रहिते रतः ।।

અથવા

www.wingofeducation.com

(13) (A) पुराणमित्येव न साधु सर्वं
न चापि काव्यं नवमित्यवधंम् ।
सन्तः परीक्ष्यान्यतरद् भजन्ते
मूढः परप्रत्ययनेयबुद्धिः ॥

⇒ अधोदत्तानां संस्कृत प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृते लिखत ।(कौ अपि द्वौ) [02]

● નીચે આપેલા સંસ્કૃત પ્રશ્નોના ઉત્તર સંસ્કૃતમાં લખો. (કોઈપણ બે)

(14) कस्मिन् ते अधिकारः अस्ति ?

(15) रावणस्य चापं कीदृशम् आसीत् ?

(16) का कैलासं नगं नयति ?

⇒ अधोदत्तानां प्रश्नानाम् उत्तराणि गुर्जरभाषायां लिखत । (केऽपि त्रयः) [06]

● નીચે આપેલ પ્રશ્નોના ઉત્તર ગુજરાતી ભાષામાં લખો. (કોઈપણ ત્રણ)

(17) ઋષિ બધાં માટે શી આશા વ્યક્ત કરે છે ?

(18) ભક્ત શું-શું નથી જાણતો ?

(19) ક્રોધાન્વિત રાવણે શું કર્યુ ?

(20) આપત્તિ અને પ્રતિજ્ઞા પાલનમાં કોને આદર્શ માનવા જોઈએ ? શા માટે ?

⇒ श्लोकपूर्तिं कुरुत । (कौ अपि द्वौ) [04]

● શ્લોકપૂર્તિ કરો. (કોઈપણ બે)

(21) अनाथो दरिद्रो .... त्वमेका भवानि ॥

(22) आपत्सु रामः .... भवाञ्जनेयः ॥

(23) सर्वे भवन्तु .... दुःखभाग् भवेत् ॥

વિભાગ – C

⇒ अधोदत्तस्य नाट्यखण्डस्य गुर्जरभाषायाम् अनुवादं कुरुत । (कोऽपि एकः) [04]

● નીચે આપેલા નાટ્યખંડનો ગુજરાતી ભાષામાં અનુવાદ કરો. (કોઈપણ એક)

(24) शिष्यः – उपाध्याय, अयं श्रेष्ठी चन्दनदासः ।
चन्दनदासः – (उपसृत्य) जयतु जयत्वार्यः ।
चाणक्यः – श्रेष्ठिन् स्वागतं ते । इदमासनम्, तत्र स्थातव्यम् ।
चन्दनदासः – यदार्य आज्ञापयति । (उपविष्टः।)

अथवा

(25) घटोत्कचः – (प्रविश्य) अये अयम् अत्रभवान् धृतराष्ट्रः । आनर्यशतस्य उत्पादयिता । (उपसृत्य) पितामह ! अभिवादये घटोत्क..... । (इत्यर्धोक्ते) न न अयम् अक्रमः । युधिष्ठिरादयश्च मे गुरवो भवन्तमभिवादयन्ति । पश्चात् घटोत्कचोऽहम् अभिवादये ।
धृतराष्ट्रः – एहि एहि पुत्र !
घटोत्कचः – अहो कल्याणः खलु अत्रभवान् । कल्याणानां प्रसूतिं पितामहमाह भगवान् चक्रायुधः ।
धृतराष्ट्रः – (आसानात् उत्थाय) किमाज्ञापयति भगवान् चक्रायुधः ।
घटोत्कचः – न न न । आसनस्थेन एव भवता श्रोतव्यो जनार्दनस्य सन्देशः ।
धृतराष्ट्रः – यदाज्ञापयति भगवान् चक्रायुधः । (उपविशति)

⇒ अधोदत्तं वाक्यं कः वदति इति लिखत । (कौ अपि द्वौ) [02]

● નીચે આપેલાં વાક્યો કોણ બોલે છે તે લખો. (કોઈપણ બે)

(26)	अहं पृष्ठतः प्रविशामि	–	परिव्राजकः
(27)	कानि कानि तानि त्रिविधानि कार्याणि ?	–	सुनीतः
(28)	यदि स्याद् वाक्यमात्रेण निर्जितेयं वसुन्धरा	–	शकुनिः
		–	शाण्डिल्यः

www.wingofeducation.com

⇒ अधोदत्तानां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत । (कौ अपि द्वौ) [04]

● **નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો. (કોઈપણ બે)**

(29) કયા માણસને પથ્થર સાથે સરખાવવામાં આવ્યો છે ? શા માટે ?

(30) પઠનનો અર્થ કોણ ક્યારે સમજી શકે છે ?

(31) ઘટોત્કચ શકુનિને શું સલાહ આપે છે ?

⇒ अधोदत्तयोः विषययोः उपरि सङ्क्षेपेण टिप्पणीं लिखत । (कौ अपि द्वौ) [04]

● **નીચે આપેલા વિષય ઉપર ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ બે)**

(32) શ્રીકૃષ્ણનો અંતીમ સંદેશ

(33) ચાણક્ય

(34) પરિવ્રાજક

⇒ कोष्ठागतानि पदानि प्रयुज्य वाक्यं रचयत । (कौ अपि द्वौ) [02]

● **કૌંસમાં આપેલાં પદોનો ઉપયોગ કરીને વાક્યો બનાવો. (કોઈપણ બે)**

(35) ઘટોત્કચ ધૃતરાષ્ટ્રને પ્રણામ કરે છે. (घटोत्कच धृतराष्ट्र प्र + नम्)

(36) કારણ વિના દુર્ઘટના ઘટતી નથી. (कारण विना दुर्घटना न भू)

(37) ધનથી શાક, ઘી અને તેલ લાવું છું. (धन शाक घृत तैल च आ + नि)

વિભાગ – D

⇒ अधोदत्तानां प्रश्नानां सूचनानुसारम् उत्तराणि लिखत ।

● **નીચે આપેલા પ્રશ્નોના સૂચના મુજબ ઉત્તરો લખો.**

(38) 'आलोकम्' शब्दस्य समानार्थकं शब्दम् अधोदत्तेभ्यः विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत । [01]
लोकः, जगतः, प्रकाशः

(39) 'कार्यम्' शब्दस्य विरूद्धार्थकं शब्दम् अधोदत्तेभ्यः विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत । [01]
अकार्यम्, हेयम्, कान्तः

(40) अधोदत्तेभ्यः क्रियापदेभ्यः वर्तमानकालस्य अन्यपुरुषस्य एकवचनस्य रूपं चित्वा लिखत । [01]
लभते, लभेते, लभन्ते

(41) अधोदत्तेभ्यः क्रियापदेभ्यः सामान्य भविष्यकालस्य उत्तमपुरुषस्य द्विवचनस्य रूपं चित्वा लिखत । [01]
गमिष्यसि, भविष्यावः, पतन्ति

(42) अधोदत्तेभ्यः क्रियापदेभ्यः आज्ञार्थ-उत्तमपुरुषस्य एकवचनस्य रूपं चित्वा लिखत । [01]
वन्दै, लिखे, गच्छेम

(43) अधोदत्तेभ्यः क्रियापदेभ्यः विध्यर्थ - अन्यपुरुषस्य द्विवचनस्य रूपं चित्वा लिखत । [01]
गच्छेताम्, क्रीडताम्, पठेयुः

(44) अधोदत्तेभ्यः वाक्येभ्यः योग्यं 'स्म' प्रयोगं वाक्यं चित्वा लिखत ।

(A) वित्तदासः कूटनाथं पात्राणि प्रयच्छति स्म ।

(B) वित्तदासः कूटनाथं पात्राणि प्रयच्छतः स्म ।

(C) वित्तदासः कूटनाथं पात्राणि प्रयच्छन्ति स्म ।

(D) वित्तदासः कूटनाथं पात्राणि प्रयच्छसि स्म ।

(45) अधोदत्तेभ्यः नामरूपेभ्यः षष्ठी-विभक्तेः एकवचनस्य रूपं चित्वा लिखत । [01]
शिवाय, जनात्, रामस्य

(46) अधोदत्तेभ्यः नामरूपेभ्यः सप्तमी-विभक्तेः एकवचनस्य रूपं चित्वा लिखत । [01]
देवात्, शैले, शिला

(47) उपपदविभक्तेः प्रयोगं कृत्वा रिक्तस्थानं पूरयत । [01]
किदृशस्तृणानाम् .... सह विरोधः । (अग्निना , अग्नये, अग्नेः)

(48) प्रकोष्ठात् युक्तं सङ्ख्यापदं चित्वा रिक्तस्थानं पूरयत । [01]
यदि .... विघ्नाः न भवन्ति । (चत्वारी, चतुरः, चत्वारः)

(49) रेखाङ्कितपदस्य कृदन्तप्रकारं लिखत । [01]
तस्मादपरिहार्येऽर्थे न त्वं <u>शोचितुम्</u> अर्हसि । (कर्मणिभूतकृदन्त, हेत्वर्थकृदन्त, विध्यर्थकृदन्त)

www.wingofeducation.com

(50) अधोदत्तस्य सन्धिविच्छेदं कुरूत । [01]

मूर्तिरपवर्गप्रदास्तु (मूर्तिः + अपवर्गप्रदा + अस्तु, मूर्तिः + अपवर्गप्रदा + तु, मूर्तिरप + वर्गप्रदास्तु)

(51) अधोदत्तस्य सन्धियुक्तं पदं लिखत । [01]

कः + तत् (कस्तत् , कश्तत् , कष्तत्)

⇒ **अधोदत्तयोः सामासिकपदयोः समासप्रकारौ लिखत ।** [02]

(52) गीतामृतम् (पञ्चमीतत्पुरुषः, द्वितीयातत्पुरुषः, षष्ठीतत्पुरुषः)

(53) स्वर्गस्थितः (सप्तमीतत्पुरुषः, द्वितीयातत्पुरुषः, षष्ठीतत्पुरुषः)

વિભાગ – E

(54) **अधोदत्तानि वाक्यानि कथानक क्रमानुसारेण स्थापयत ।** [04]

● **નીચે આપેલાં વાક્યો કથાનક ક્રમાનુસાર ગોઠવો.**

(A) को भवान् ? कस्मात् तव अवस्था जाता ।

(B) कञ्चित् कालानन्तरं सः तृषामनुभूतवान् ।

(C) महाशय, सगरम् इदं जलम् ।

(D) सम्प्रति यदहं पश्यामि तत् अधिकं शोचनीयमस्ति ।

(55) **अधोदत्तं गद्यखण्डं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृते लिखत ।** [04]

● **નીચે આપેલો ગદ્યખંડ વાંચીને પ્રશ્નોના ઉત્તર સંસ્કૃતમાં લખો.**

जीवने जलस्याधिकं महत्त्वम् अस्ति । अतः एव जलस्य अपरं नाम 'जीवनम्' इति । जलं यथा व्यक्तेः जीवने अनिवार्यं भवति तथैव समाजस्य राष्ट्रस्य जीवने अपि अनिवार्यं भवति । अस्माकं देशः कृषिप्रधानः अस्ति । देशस्यौधोगिकः आर्थिकः, भौतिकः च विकासः कृष्यां वर्तते । कृषेः विकासाय जलम् आवश्यकम् । वृष्टिजलेन, नदी जलेन, प्रपातजलेन, कूपजलेन, तडागजलेन वा कृषेः सेचनं भवति ।

प्रश्नाः

(A) जलस्य महत्त्वं कुत्र वर्तते ?

(B) जलस्य अपरं नाम किम् अस्ति ?

(C) कृषेः सेचनं कथं भवति ?

(D) कृषेः विकासाय किम् आवश्यकम् ?

⇒ **कर्ता – कृतीनां योग्यं मेलनं कुरुत । (कौ अपि द्वौ)** [02]

● **કર્તા સાથે યોગ્ય કૃતિ જોડો. (કોઈપણ બે)**

(56) भासः	–	दशकुमारचरितम्
(57) दण्डीः	–	हर्षचरितम्
(58) भवभूतिः	–	उत्तररामचरितम्
	–	दूतघटोत्कचम्

⇒ **रेखाङ्कितानि पदानि शुद्धानि कृत्वा गद्यखण्डं पुनः लिखित । (केऽपि त्रयः)** [03]

● **રેખાંકિત પદોને શુદ્ધ કરીને ગદ્યખંડ ફરીથી લખો.(કોઈપણ ત્રણ)**

(59) <u>अनंतरम्</u> सिद्धार्थः पितुः <u>राज्यम्</u> त्यकत्वा तपस्तप्तुं <u>वनं</u> अगच्छत् । मगधदेशे गयानाम्नि स्थाने बोधिवृक्षस्य अधस्तात् तस्य ज्ञानोदयोऽभवत् । अनेन ज्ञानबलेन सः <u>जरामृत्युभयं</u> अजयत् ।

⇒ **अधोदत्तस्य श्लोकस्य अनुवादं कृत्वा अर्थविस्तारं कुरूत । (कोऽपि एकः)** [03]

● **નીચે આપેલ શ્લોકનો અનુવાદ કરીને અર્થ વિસ્તાર કરો. (કોઈપણ એક)**

(60) वज्रादपि कठोराणि मृदूनि कुसुमादपि ।
लोकोत्तराणां चेतांसि को नु विज्ञातुमर्हति ॥

अथवा

(61) चतुर्विधा भजन्ते मां जनाः सुकृतिनोऽर्जुन ।
आर्तो जिज्ञासुरर्थार्थी ज्ञानी च भरतर्षभ ॥

www.wingofeducation.com